

EXAMENUL NAȚIONAL PENTRU DEFINITIVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR
24 iulie 2024

Probă scrisă
LIMBA ȘI LITERATURA MAGHIARĂ

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

Model

- Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.
- Se acordă zece puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea la zece a punctajului total acordat pentru lucrare.

I. TÉTEL

(60 pont)

1. Mondatszemantika. A fókusz funkció és a fókuszpozíció. Mondattan. Az alárendelő összetett mondat. Minden helyesen kiírt mondat 1 pontot ér. Lehetséges válaszok:

- Alanyi fókuszú mondatok:

Az erdőbiztosi irodán Coca Mavrodin várt rám...

... ha maga költöznék belé.

Zoltán Marmorstein elhagyott priccsén most két, kerekre tömött párna hevert...

felét még egy másik ember ehette meg.

Az uram küldi.

Akkor maga segítette ki a bajból.

- Tárgyi fókuszú mondatok:

Az ezredesnő fiókjából egy köteg fényképet vett elő,...

A képek környékbeli asszonyokat ábrázoltak,...

... legtöbbüket ismertem a gyümölcsbegyűjtőből...

... szépeket mond most az úr nekem.

- Összetett mondatok, amelyben a mellékmondat a főmondat fókusza:

...arra kért, még aznap költözzem ki a faluból a Baba Rotunda-hágóra.

És most arra kérném, ne bőgjön.

És én még azt hittem, csak ugrat Coca Mavrodin-Mahmudia.

...az ezredes kisasszony kívánsága úgy szól, mostantól az úrnál lakom.

És most megint csak arra kérem, ne bőgjön.

... azt hiszem, szépeket mond most az úr nekem.

Abban reménykedtem, a végén csak ráakadok...

Csak úgy gondoltam, (ha majd nevén szólíthatom), könnyebben megszokom majd az urat.

3 pont

2. Mondattan. A mondat alapszerkezete. A predikátum belső szerkezete. A ragos és névutós főnévi kifejezés. A határozói kifejezés. Minden helyesen kiemelt mondat 1 pontot ér. Lehetséges válaszok:

Vonzat:

Már beszéltem a férjével.

Bekent itt-ott mogyoróolajjal.

A nevemet illetően sürgősen beszélnem kell Coca Mavrodin ezredessel.

Szabad bővítmény:

... akinek a talpából egyszer fogammal szedtem ki egy tövist.

Elvira Spiridon a priccs szélén ült ölbe ejtett kezekkel.

tulajdon saját fogammal szedtem ki onnan.

2 pont

3. Szemantika. A modalitás fogalma és fajtái. Helyesen kiírt példamondatok 2x1 pont, különböző modalitások 2x1 pont

Az asztalon, régi fekete érclábasban egérszagú krumplileves, felét még egy másik ember ehette meg. – A -hat képző jelzi, hogy a beszélő meglévő tudása alapján lehetséges/feltételezhető az

adott esemény (objektív episztemikus modalitás): *A másik felét valószínűleg/ feltehetően egy másik ember ette meg.*

Elmondhatom, magamban azóta is berkenyének, madárnak, berkenyemadárnak hívom. Ahányszor eszembe jut, annyiféleképpen. – A -hat képző a beszélő késztetésére/vágyára utal, hogy megossza az információt (dinamikus diszpozicionális/buletikus modalitás): *Úgy érzem, el szeretném mondani.../ Akár el is mondom...*

De megnyugtathatom, nemsokára, legkésőbb estére megmondom. – A -hat képző jelzi, hogy a beszélő számára a külső körülmények lehetővé teszik a beszédpartners megnyugtatót (dinamikus cirkumsztanciális modalitás): *De (a körülmények fényében) van lehetőségem megnyugtatót (önt), ... / a beszélő késztetést érez a beszédpartners megnyugtatót (önt) (dinamikus diszpozicionális modalitás): Szeretném, hogy megnyugodjon, tehát meg tudom nyugtatót, ... / a beszélő meglévő tudása alapján lehetségesnek tűnik a beszédpartners megnyugtatót (önt) (episztemikus modalitás): Valószínűleg meg fogom nyugtatót azzal, hogy...*

Addig sajnós nem nyilatkozhatom. – A -hat képző arra utal, hogy a beszélő számára (nem) engedélyezett az, hogy nyilatkozzon (deontikus modalitás): *Addig sajnós nem szabad nyilatkoznom.*

Csak úgy gondoltam, ha majd nevén szólíthatom, könnyebben megszokom majd az urat. – A -hat képző jelzi, hogy a beszélő olyan lehetséges világra utal, amelyben a körülmények lehetőséget teremtenek a beszédpartners néven szólítására (dinamikus cirkumsztanciális modalitás): *... ha majd lehetőségem lesz (önt) a nevén szólítani.../ a beszélő olyan lehetséges világra utal, amelyben engedélyt kap arra, hogy néven szólítsa a beszédpartnersat: ... ha majd szabad lesz/ megengedi, hogy a nevén szólítsam...*

4 pont

4. Alaktan. Képzők, jelek, ragok. A -ja végződést tartalmazó morféma azonosítása. Minden morféma megnevezése 1 pontot ér. Helyes válaszok:

fülbevaló**ja** – birtokos személyrag (E/3)

betart**ja** – igei személyrag (E/3, hat. ragozás)

áld**ja** (meg) – -j: felszólító mód-jel; -a: igei személyrag (E/3, hat. ragozás)

3 pont

5. Alaktan. Képzők, ragok, jelek. A jel hiánya mint jelölő. Mondatszemantika.

A jelöletlen igealak lehetséges olvasatainak bemutatása:

- Olvasatok azonosítása (jelenidejűség pl. *És most megint csak arra kérem, ne bőgjön.*, jövő idejűség pl. *legkésőbb estére megmondom*, időben le nem horgonyzott olvasat pl. *Nem akárkire vall.*, habituális olvasat pl. *magamban azóta is berkenyének, madárnak, berkenyemadárnak hívom*): 2 pont

- Olvasatok általános bemutatása: 2 pont

- Szemléltetés megfelelő példákkal: 4 pont

8 pont

6. Rövid válasz megfogalmazása a szövegből vett információk alapján, ok-okozati összefüggések felismerése, a szereplők közti viszonyok értelmezése, pl. *Elbeszélő (Andrej Bodor) – Coca Mavrodin*: az elbeszélő utasítást kap („szeretném”) arra, hogy költözzön ki a Baba Rotundahágra Zoltán Marmorstein elhagyott házába, cserében társaságot szervez neki, a fényképen felkínált nők között egyiknek már meg is beszélte a férjével, amit az elbeszélő nem vesz komolyan, de mikor látja, hogy a nő már várja az új házban, hálás Coca Mavrodinnak; *elbeszélő – Elvira Spiridon*: az elbeszélő egyszer a fogával szedett ki egy tövist Elvira talpából, a „szépséges berkenyemadár” emléke felelevenedik, amikor meglátja a képét, a nő alázatosan tesz eleget a parancsoknak, szolgálja a férfit a férje beleegyezésével, de pityereg; *Elvira Spiridon – Severin Spiridon*: a férj utasítást kap Coca Mavrodin ezredesétől, hogy engedje át a feleségét egy másik férfinak, akit mielőtt átad, megmosdat, mogyoróolajjal illatosít, és egy üveg pálinkát is küld vele; *Elbeszélő – Severin Spiridon*: Elvira többször is emlékezteti rá az elbeszélőt, hogy megmentette Severin Spiridon életét, amire az nem emlékszik, de értékeli az asszonnyal küldött pálinkát. *Elbeszélő – Mustafa Mukkerman, Béla Bundasian*: az elbeszélő arra gondol, hogy az asszonnyal való összeköltözés helyett inkább velük tartana a napfényes Balkánra. Minden helyesen értelmezett viszony 1 pontot ér.

5 pont

7. Érvényes értelmezés (pl. idilli hegyvidéki tanya berendezése, a frissesség – északi szél illata –, kényelem – kerekre tömött párna – és az elhagyott priccs, az egérszagú krumpliceves ellentéte, egy másik ember életébe való beköltözés gesztusa – félig evett krumpliceves –, az ezredes kisasszonyra utaló szederpálinka, amiről kiderül, hogy Severin Spiridon küldte, az üveg dugójába tűzött bábakalács szintén a hegyvidéki legelők tiszta, érintetlen világára való utalás;

egy új élet kezdetének kellékei; az idilli lét ironizálása a börtönkörzetben, a kiüresedett lét groteszk képei, nyelvi sűrítettség, szuggesztivitás) **5 pont**

8. Értékelési szempontok:

- a valóság és a valóságváltozatok szerepe a történetmondásban (pl. a XX. század közép-európai diktatúráira jellemző paranoid hatalom állandó jelenlétére való utalás, groteszk, meseszerű alakok és helyzetek stb.) **5 pont**
- az események helyszínének jellegzetességei (pl. a cím értelmezése, a monumentális tájba ágyazott dobrini határ-lágerkörzet világa, a gyönyörű, de jeges-fagyos táj jelentései, groteszk, nyers abszurditású diktatórikus világ, a hatalom által ellenőrizhető övezeteken túli világban választható szereplehetőségek, a katonai diktatúra értékrendszere, a határon levés folyamatos kihívásai stb.) **5 pont**
- az alakteremtés sajátosságai (pl. a családi viszonyok szerepe a történetben, női szereplehetőségek, a bemutatott helyzet hatása a szereplőkre, a feltétlen engedelmesség szerepe az emberi viszonyokban, a helyzet megváltoztatásáról való lemondás, a megoldás/menekülés lehetőségei, a szereplők jelképesége, beszélő nevek, különleges tulajdonságok, mesei-groteszk elemek a jellemábrázolásban stb.) **5 pont**
- az elbeszélői magatartás sajátosságai (pl. az elbeszélői szólam objektivitása/szubjektivitása: az E/1. személyű narrátor az elbeszélés végére E/3. személyűvé változik, a főhős nézőpontjából ismerjük meg a történetet, Andrej Bodor szenvtelen közlés módja, a történetmesélés reflektálatlansága, az elbeszélői értékítélet hiánya stb.) **5 pont**
- Tökéletesen összefüggő szöveg, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat **5 pont**
Összefüggő szöveg, logikus gondolatmenet, részben helyes fogalomhasználat 4 pont,
helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat 3 pont, logikus gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat 2 pont, töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat 1 pont.
- Helyesírás, nyelvhelyesség **5 pont**

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

II. TÉTEL

(30 pont)

Az óravázlat értékelésének szempontjai:

- Az óravázlat összehangolása a kalendarisztikus tervvel és a tematikus tervvel **5 pont**
- Az óravázlat formai és tartalmi követelményeinek betartása (fejléc, mozzanatok stb.) **5 pont**
- A tartalmi elemek összehangolása a fejlesztendő kompetenciával, tanulási tevékenységekkel, módszerekkel és az értékeléssel **5 pont**
- A tudományos ismeretek igényes alkalmazása **5 pont**
- A megadott tantervrészlethez való igazodás, helyes fogalomhasználat **5 pont**
- A megadott szöveg felhasználása **5 pont**